

ምዕራፍ ስምንት

ራስን መቻል

የምዕራፍ ዓላማዎች፡ ይህንን ምዕራፍ ተምረህ/ት ምረሽ ስታጠናቅቅ/ስታጠናቅቁ፤

- የማሕበራዊ እና የኢኮኖሚያዊ ጥገኝነትን ምንነት ትገነዘቢያለሽ/ትገነዘባለህ።
- የራስን ጽኑ እምነት ከሌሎች ሰዎች ሀሳብ ጋር የማጣጣምን አስፈላጊነት ትገነዘቢያለሽ/ትገነዘባለህ።

8.1 ራስን የመቻል ጠቀሜታ፤

- በተለያዩ አጋጣሚዎች የተገነዘባችሁትን መሠረት በማድረግ ራስን የመቻል ጠቀሜታ ግለጹ።
- በምትኖሩበት አካባቢ በራሳቸው የሚተማሙ ናቸው የምትሏቸውን ሰዎች ስም ጥቀሱ። በራሳቸው ይተማመናሉ ያላችሁበትን ምክንያትም ግለጹ።

ራሴን ችያለሁ፤

ችሎታዬን አቅሜን መዝኘ አውቄያለሁ፤
 የቻልኩትን በአቅሜ ተግባር እሠራለሁ።።
 እውቀት እያጋራሁ እኔም እየተማርኩ፤
 ከሰው ጥገኝነት ከመመጽወትም ዳንኩ፤
 ከሰው እንደማላንስ በራሴም ተማመንኩ።።
 ከእንግዲህ አልኖርም ከሰው ተጠግቼ፤
 ለልመና ምጽዋት እጆቼን ዘርግቼ።።
 ራሴን በራሴ አስተዳድራለሁ፤
 አልሆንም ተመጽዋች ራሴን ችያለሁ፤
 ራሴን ስለቻልኩ ብርታት አግኝቻለሁ።።

መልመጃ 1

ከላይ የቀረበውን ግጥም መሠረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. ራስን ስመቻል ምን ማድረግ ያስፈልጋል?
2. ከግጥሙ ውስጥ ራስን በመቻል የሚገኙ ጥቅሞችን የሚገልጹትን ሐረጎች እና ስንኞች በማውጣት ተወያይባቸው።

ራስን መቻል ማለት በየደረጃው ያለን የራስን ዕውቀት የኢኮኖሚ አቅም እና ጉልበት በመጠቀም ኃላፊነትን ወስዶ ለራስ፣ ለቤተሰብ እና ለሀገር የሚጠቅሙ ተግባራትን በማከናወን ከጥገኝነት መላቀቅ ማለት ነው። ይህም በቤት ውስጥ፣ በትምህርት ቤት፣ በማሕበራዊ ግንኙነት፣ በኢኮኖሚም ሆነ በአስተሳሰብ የሌሎች ጥገኛ ሳይሆኑ የራስን ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎትን ለማርካት ያስችላል። ለምሳሌ ተማሪዎች ኃላፊነትን በመውሰድ ራሳቸውን ችለው ሊያከናውኑት የሚገባ ተግባር የትምህርት ቤታቸውን ሥነሥርዓት በማክበር ትምህርታቸውን በትጋት መማር ነው።

ይህንን ካደረጉ ለራሳቸው፣ ለቤተሰባቸው እና ለሀገራቸው የሚጠቅሙ ዜጎች ይሆናሉ። የትምህርታቸውን እና የጥናት ጊዜያቸውን በማይገዙ ሁኔታ ወላጆቻቸውን በሥራ በመርዳትና ራሳቸውን በማገዝ ለወደፊቱ ሕይወታቸው ጠንካራ መሠረት መጣል ያስፈልጋል።

ባጠቃላይ ራስን መቻል ለማሕበራዊ እና ለኢኮኖሚያዊ ጥገኝነት ሳይጋለጡ በራስ በመተማመን፣ የራስን አመለካከት መከተል፣ የራስን አቋም መውሰድ እና መወሰን ያስችላል። ራሳቸውን የቻሉ ሰዎችም የእኩልነት ስሜት ስለሚሰማቸው ከሌሎች ለሚገኝ ጥቅም አያገቡበድዱም። ተመፅዋችም አይሆኑም። ስለዚህም ነጻነታቸውን ጠብቀው በራሳቸው ተነሳሽነት እና ሀላፊነት የሚሰሩ ጠንካራ የልማት ሀይል ይሆናሉ።

መልመጃ 2

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. ከመካከላችሁ ስንድ አወደደና ስንድ ፀሀፊ ምረጡ። ከዚያም እጃችሁን እያወጣችሁ ራስን በመቻል የሚገኙ ጥቅሞችን ዘርዝሩ። ፀሀፊው ጥቁር ሰሌዳው ሳይ ደጻፍ። በመቀጠል ከቀረቡት ዘርዘሮች ውስጥ ትክክለኛ የሆነውን እና ያልሆነውን በምክንያት እየሰያችሁ ተወያይ። በመጨረሻም የጋራ አቋም ሳይ ደረሱ።

8.2 ጥገኝነት፤

8.2.1 ጥገኝነት ምንድን ነው?

ሥዕል 8.1 በፈተና ክፍል ውስጥ የሚኮርጅ ተማሪ

- በሥዕሉ ላይ ሲኮርጅ የሚታየው ተማሪ ጥገኛ የሆነበት ምክንያት ምን ይመስላቸዋል?
- ይህ ተማሪ ከጥገኝነት ተላቆ ራሱን ለመቻል ምን ማድረግ አለበት?

ጥገኛው ልጅ፤

አቶ እስማኤል፤ ፈትያ እና አህመድ የተባሉ ሁለት ልጆች አሏቸው። በተጨማሪም ዘይኑን በጉዲፈቻ ያሳድጋሉ። ዘይኑ ወላጆቹ ስለሞቱበት ነው አቶ እስማኤል የሚያሳድጉት።

አህመድ ክብደት የማንሳት ስፖርት ያዘወት ራል። ምግብም በደንብ ይመገባል። ስለዚህ አካሉ በጣም ጠንካራ እና የተገነባ ነው። ፈትያ ልብሱን ታዋብለታለች። ዘይኑ መኝታ ክፍሉን ያፀዳለታል። አህመድ ተሠርቶ የቀረ በለትን ምግብ ለመብላት እንኳ ለእጆቹ መታጠቢያ ውሀ ቶሎ ካልቀረበለት ይቆጣል። ትምህርት ቤትም የክፍል ጓደኞቹ በጉልበቱ ስለሚፈሩት በፈተና ጊዜ ያስኮርጃታል።

ዘይኑ ግን ጥገኛ መሆን ስለማይፈልግ በቤት ውስጥ በአቅሙ የቻለውን ሥራ ያግዛል። ዕውቀት ለማግኘት ስለሚፈልግም ጥናቱን አጥንቶ፤ የተሰጠውን የቤት ሥራም ቶሎ ሠርቶ ወደ አቶ እስማኤል ጋራዥ ይሄዳል።

እዚያም ለመካኒኮቹ እቃ እያቀበለ የሚሠሩትን ያስተውላል።

አቶ እስማኤል በዘይኑ ሁኔታ በደሰቱም በአህመድ ግን በጣም ያዝናሉ። የወደፊት ሕይወቱም በጣም ያሳስባቸው ነበር።

ታዲያ አንድ ቀን አህመድ ያለበትን አደገኛ ሁኔታ የሚያስገነዝቡበት ዘዴ ያገኙ ስለመሰላቸው፤ ሁለቱንም ጠሩዋቸውና “እኔ እያረጀሁ ነው። ስለዚህ ጋራዥን ከሁለት አንዳችሁ በሀላፊነት ታስተዳድራላችሁ። በመጀመሪያ ግን አንደኛችሁን ለመምረጥ እንድችል ስለጋራዥ ያላችሁን ዕውቀት የሚያሳውቀኝ ፈተና እሰጣችኋለሁ” አሉ።

ዘይኑ ቶሎ ብሎ “እሽ” አለ። አህመድ ግን ምንም ሠርቶ ወይም ሌሎች ሲሠሩ አስተውሎ ስለማያውቅ በራሱ መተማመን አልቻለም። ወዲያውም ተበሳጭቶ “አባይ እኔ የአንተ ልጅ ነኝ። ስለዚህ ከጥገኛ ጋር አልወዳደርም” አላቸው። አቶ እስማኤልም ጥገኛ ባህሪ ያለው አህመድ መሆኑ የበለጠ ጎልቶ ስለታያቸው በጣም አዝነው “ጥገኛ አንተ እንጂ ዘይኑ አይደለም” አሉት።

መልመጃ 3

በምንባቡ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

1. አቶ እስማኤል ዘይኑ ጥገኛ አይደለም ሲሉ ምን ማስታወቅ ነው?
2. አህመድ በራሱ ተማምኖ እንዳይወዳደር እንቅፋት የሆነበት ነገር ምንድን ነው?
3. በእናንተ አስተሳሰብ ከዘይኑ እና ከአህመድ የጥገኝነት አስተሳሰብ ያለበት ማን ነው?
4. አህመድ ሰወደፊት ሕይወቱ በራሱ የሚተማመን ራሱን የሚመራ እና የሚያስተዳደር ዜጋ እንዲሆን ምን ማድረግ አለበት?

ጥገኝነት ማለት የራስ ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎት በሌሎች እውቀት ፣ገንዘብ፣ እና ጉልበት እንዲሟላ መጠበቅ ማለት ነው። ይህ ፍላጎት ባለን አቅም እንዳንጠቀም፣ ለራሳችንም ክብር እንዳይኖረንና ነጻነታችንን ለሌሎች አሳልፈን እንድንሰጥ ያደርገናል። በራሳችንም እምነት ስለማይኖረን ሥራዎችን ለመሥራት እንፈራለን።

ሥራን ካልሠራን ደግሞ እውቀታችን ሊዳብር አይችልም።

በእውቀት ራሳችንን በማሳደግ ውጤታማ ሥራዎችን የምንሰራበትን የወጣትነት ዘመን በዋሃ እና በፈዛሃ እንድናሳልፍ ያደርገናል። ይህም የሀገር ሽክም የመሆንን እጣ ፋንታ ይዞ ይጠብቀናል። ስለዚህ መልካም ዜጎች ሆነን ለሀገርና ለወገን ዕድገትና ብልጽግና መሥራት እንድንችል የጥገኝነት አስተሳሰብን ከልጅነት ጀምረን ልናስወግደው ይገባል።

መልመጃ 4

- የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።**
1. ጥገኝነት ራሳችንን በእውቀት እንዳናሳደግ እንቅፋት የሚሆንበትን እንዴት ነው?
 2. ጥገኝነት በራስ መተማመንን እንዴት ያሳጣል?
 3. ጥገኝነት እንዴት ነው ነጻነታችንን ሊያሳጣን የሚችለው?

8.2.2 ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ጥገኝነት፣

- ኮንትራባንድ ንግድ የሚያደርሰውን ማህበራዊ እና ኢኮኖሚያዊ ጉዳት ግለጽ።

እንቅስቃሴ/እንቅስቃሴ፣

እንቅስቃሴ / እንቅስቃሴ ቁጥር 1	እንቅስቃሴ / እንቅስቃሴ ቁጥር 2
<p>1. እንቅስቃሴ (ሀ) ምናውቅለሁ (ሸ)</p> <p>ጥያቄ፣ ኮንትራባንድ ንግድ ምንድነው ጉዳቱ?</p> <p>መልስ፣ ጥራት የሌላቸውና ያልተመረመሩ እቃዎች፣ መድሃኒት ምግቦችን ወደ አገር ማስገባቱ?</p> <p>ጥያቄ፣ ሌላስ ምን ይገባል?</p> <p>መልስ፣ ወንጀል መፈጸሚያ የጦር መሳሪያዎች፣ አእምሮ እሚገቡዱ አደንዛኝ እቃዎች፣ ድንበር እየጣሱ በድብቅ ያልፋሉ፣ የሕዝቦችን ሠላምና፣ ጤና ይነሳሉ።</p>	<p>2. እንቅስቃሴ ምናውቅለሁ (ሸ)</p> <p>ጥያቄ፣ ኮንትራባንድ ንግድ አገር ያደኝያል፣ እርዳታ ጠባቂ ጥገኛ፣ ያደርጋል እንዴት እንደሆነ ይኼን ማን ያብራራል?</p> <p>መልስ፣ እኔ አብራራለሁ፣ ቀረጥ ታክስ ሳይከፍሉ እንደሚያልፉ አውቃለሁ። ኮንትራባንዲስቶች ግብር አጭበርብረው፣ የህዝብን ገንዘብ ሰርቀው ያስቀራሉ።</p> <p>ጥያቄ፣ ምን ይሻላል ታዲያ?</p> <p>መልስ፣ ኢትዮጵያ እንድትቆም ከሀብታሞች ተርታ፣ ጥገኛ ሳትሆን በብድር በርዳታ፣ የህዝቦቿን ሰላም ጤና የሚነሳውን፣ የግብር የቀረጥ የታክስ ገቢዎን፣ ስርቆ የሚያስቀረውን እንደጋዋለን ኮንትራባንድ ንግድን።</p>

መልመጃ 5

በእንቅስቃሴ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

1. ከላይ የቀረበውን እንቅስቃሴ በደንብ አጥኑትና በቃላቶቹ ይዛቸው ሆኖ ሆኖ በእንቅስቃሴ ጨዋታ ደንብ ተጫወቱ::
2. አንድ አወያደና አንድ ፀሀፊ ምረጡ:: በመቀጠልም ከእንቅስቃሴ ውስጥ የተገለጹትን ኮንትሮባንድ ንግድ በሀገር ላይ የሚያደርሱትን ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ጉዳቶች በዘርዘር አየጠቀሳችሁ ተወያዩ::
3. ዕቃዎች በኮንትሮባንድ ወደ ሀገር ውስጥ ሲገቡ ወይም ከሀገር ሲወጡ ስለመያዛቸው በየጊዜው በመገናኛ ብዙሀን ሲዘገቡ እንሰማለን:: የእቃዎች መያዝ ብቻ አይደለም፤ የዕቃዎች ባለቤቶችም በፍርድ ቤት ቀርበው ከፍተኛ የሆነ የገንዘብና የአስር ቅጣት ይበየንባቸዋል:: ታዲያ ለኮንትሮባንድ ንግድ ይህ ሁሉ ትኩረት ስምን የተሰጠ ይመስላችኋል?

የኮንትሮባንድ ንግድ፡

የሀገሪቱን ሕግ በመጣስ በሕገወጥ መንገድ ዕቃዎችን ድንበር ጥሶ ከሀገር የማስወጣት እና ወደ ሀገር የማስገባት ተግባር ነው:: በመሆኑም መንግሥት ለተለያዩ ማህበራዊ አገልግሎቶች መገንቢያ ሊገለገልበት የሚችለውን ከቀረጥና ከውጭ ምንዛሪ የሚገኝ ገቢ በማሳጣት ሀገራችንን ለኢኮኖሚ ጥገኝነት ይዳርጋታል::

በሌላም በኩል ከባህላችን ጋር ተጻራሪ የሆኑ እና በማህበራዊ ሕይወት ውስጥ ችግር የሚያስከትሉ ፖስተሮች፣ ፊልሞች፣ ሥዕሎች ወዘተ... ይገባሉ:: የጦር መሣሪያዎችም በድብቅ ድንበር ጥሰው እንዲገቡ ያስችላል:: እነዚህ በሕገ ወጥ መንገድ የገቡ መሣሪያዎች ባልተፈቀዱት ሰዎች እጅ በመዘዋወር ለሽብርና ለዝርፊያ ተግባር ይውላሉ::

የምርት ጥራታቸው፣ አገልግሎት ላይ የሚውሉበት ዕድሜ፣ በመንፈስም ሆነ በአካል ላይ ጉዳት ስላለማድረሳቸው በባለሙያ ያልተረጋገጠላቸው ምግቦችና መድሀኒቶች ወደ ሀገር

እንዲገቡ ያደርጋል::

በዓለም ደረጃ ወደ ተደራጅ የወንጀል እንቅስቃሴ እያደገ የሄደው አዕምሮን የሚጎዱ እጾችም የሚዘዋወሩት በዚህ በኮንትሮባንድ ንግድ አማካይነት ነው:: ስለዚህ በሀገር ላይ ከፍተኛ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ቀውስ የሚያስከትል በመሆኑ ሁሉም ሰው ኮንትሮባንድ ንግድ የዕድገትና የሰላም ጠንቅ መሆኑን ሊገነዘብና ሊዋጋው ይገባል::

መልመጃ 6

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

1. ኮንትሮባንድ ንግድ በኢኮኖሚና በማህበራዊ ሕይወት ላይ የሚያደርሰውን ጉዳት ዘርዘረ::
2. በኮንትሮባንድ ንግድ ሥራ ላይ የሚሳተፉ ምን ዓይነት ባህሪ ያላቸው ሰዎች ናቸው?

8.3 በራስ መተማመን፡

8.3.1 በራስ የመተማመን ባህሪ

የሚገለጥባቸው መንገዶች፡

- በራስ መተማመን የሚገለጹባቸው ተግባራት ናቸው የምትሏቸውን ዘርዘሩ::
- በራሳቸው የሚተማመኑ ተማሪዎች በትምህርት ቤት ውስጥ የሚታወቁባቸውን ባህሪያት ግለፁ::

የተማሪው ውጤት፡

መምህሩ የፈተና ውጤት ለተማሪዎች በቃል በመንገር ላይ ነበሩ:: በመካከሉ አንድ ተማሪ አጠገቡ ለተቀመጠው ተማሪ በሹክሹክታ፡

“መምህራችን ውጤቱን አሳስተውብኛል” አለ:: ጓደኛውም፡

“አረ ዝም በል:: እንዴት ተሳሳትክ ትለኛለህ ብለው ይቆጣሉ” አለው::

“እኔ እርግጠኛ ነኝ:: ማስረዳት እችላለሁ” አለ:: ከዚያም ከተቀመጠበት ተነሳና፡

“ጋሼ? የኔን ውጤት አሳስተውብኛል” አላቸው::

መምህሩም ኮስተር ብለው፡

“የፈተና ወረቀታችሁን በትክክል ካረምኩ በኋላ ነው መዝግቤ ያመጣሁት” አለ::

ተከታትያለሁ። የተሰጡ የቤት ሥራዎችንም ሁሉ ሠርቼአለሁ። ለፈተናም ተዘጋጅቼ ነው የገባሁት። በደንብ ስለተ ዘጋጀሁ ፈተናውም አልከበደኝም። ስለዚህ የነገሩኝ ዝቅተኛ ውጤት የኔ ሊሆን አይችልም” አላቸው።

መምህሩም ተማሪው ያቀረባቸው ምክንያቶች አሳማኝ ስለሆኑባቸው ወደ ቢሮ ተመልሰው ሄዱ። ከዚያም የተማሪውን የፈተና ወረቀት ሲያዩ በጣም ተገረሙ። ምክንያቱም ተማሪው ያመጣው ውጤት በጣም ከፍተኛ ነበር። ወደ ክፍል ተመለሱና ይቅርታ ጠየቁት።

መልመጃ 7

በምንባቡ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

- 1. ተማሪዎች እንደ አወደደ እና እንደ ፀሀፊ ምረጡ። ከዚያም ከሳይ ከቀረበው ምንባብ ተነስታችሁ ተማሪው በራሱ እንዲተማመን ያስቻሉትን ምክንያቶች በዝርዝር ግለጹ። ደብተራችሁ ሳይም ማስታወሻ መፃፍ አትዘንጉ።
- 2. እናንተ እንደ ጉበዙ ተማሪ ዓይነት ችግር ቢደጋግማችሁ ምን ታደርጋላችሁ?
- 3. ጉበዙ ተማሪ ሀሳቡ በመምህሩ ተቀባይነት እንዲያገኝ ያስቻሉትን ምንክዎች ግለጹ።

በራስ መተማመን ራስን ከመቻል ጋር ጥብቅ ቁርኝት አለው። በጥገኝነት የሚኖር ሰው በምንም ሁኔታ ቢሆን በራሱ የሚተማመን ዜጋ መሆን አይችልም። ራስን ለመቻል ደግሞ ጠንካራ የሥራ ባህል መኖር መሠረታዊ ጉዳይ ነው። በጠንካራ የስራ ባህል ታንጾ ራሱን የቻለ ዜጋ በራሱ መተማመኑ አይቀርም። እንዲህ ዓይነት በራሱ የሚተማመን ሰው ስለራሱ ትክክለኛ ግንዛቤ ያለው ነው።

ስለዚህም ተወያይቶ ለመረዳዳትና የራሱን አስተሳሰብ ከሌሎች ጋር ለማስማማት እንዲሁም ስህተቶችን አምኖ ለመቀበልና ለማረም አይቸገርም። ከዚህም ባሻገር በራሳቸው የሚተማመኑ ዜጎች የሌሎችን አስተሳሰብ በነጻነት ስለሚያስተናግዱ ለሀገራችን ዲሞክራሲ ሠላምና ልማት ግንባታ ወሳኝ ድርሻ አላቸው።

መልመጃ 8

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

- 1. በራስ ስመተማመን ራስን መቻል ስምን ያስፈልጋል?
- 2. በራሳቸው የሚተማመኑ ሰዎችን መለያ ባህርያት ግለጹ።

የምዕራፍ ማጠቃለያ

ራስን መቻል የሥራ ባህልን ከማዳበር እና ሀሳብን ለመቀበል ዝግጁ ከመሆን ጋር የተያያዘ ነው። ራስን መቻል በራስ የመተማመን ስሜትን ይፈጥራል። ተመጽዋችንን እስከወገድ በእኩልነት መኖር ያስችላል። በእንጻራ ግን ጥገኝነት አቅምን እያዳከመ የሞራል ውድቀትን የሚያስከትል የሕይወት ጠንቅ ነው።

የሀገርን ጤና፣ ኢኮኖሚ፣ ሠላም እና ማህበራዊ ሕይወት በከፍተኛ ደረጃ የሚያናጋው የኮንትሮባንድ ንግድም እንኳ የጥገኝነት አስተሳሰብ ውጤት ነው። ስለዚህ ስለራሳችን አቅም ትክክለኛ ግንዛቤ በመያዝ፣ የራሳችንን አስተሳሰብ ከሌሎች አስተሳሰብ ጋር ማስማማት ይገባል።

ስራሳችን፣ ስቤተሰባችንና ለሀገራችን ይጠቅማሉ ብለን ያመንባቸውን ጉዳዮች በጽናት ማራመድ እና ለህተቶቻችንን አምነን በመቀበል ማረም ጠቃሚ ነው። ስለዚህ ሀገር ዕድገት እና ብልጽግና ዜጎች ራሳቸውን ለመቻል የሚያደርጉት መፍጨርጨር እና በራስ መተማመን ወሳኝ ድርሻ አላቸው።

የምዕራፍ ቁጥር ቃሳት

- ምዕቃዎች፡** ምንም ሳይሰሩ በስመና የሚገኝ ማናቸውም ነገር።
- ተመዳዎች፡** ምንም ሳይሰሩ ቀላዊና መንፈሳዊ እርካታቸውን ከሌሎች የሚያገኙ፣ ሰማኛች።
- ገቦ፡** ሕጋዊም ሆነ ሕጋዊ ያልሆነን ጉዳይ ሰማስፈጸም ሕጋዊ ባልሆነ መንገድ የሚሰጡት ወይም የሚቀበሉት ገንዘብ ወይም ሌላ የዓይነት ስጦታ፣ መማሰጃ።
- ዕውቀትን ማጋራት፡** የሚያውቁትን ስሌቶች ማሳወቅ።

የምዕራፍ የክስሳ ጥያቄዎች

ቀጥሎ የቀረቡትን የክለሳ ጥያቄዎች በደብተራችሁ ላይ ገልብጣችሁ ሥሩ።

I የሚከተሉት ዓረፍት ነገሮች ትክክል ከሆኑ «እውነት» ስህተት ከሆኑ «ሀሰት» በማለት መልሱ።

1. ራስን መቻል የተመጸዋችነት ስሜትን ለማስወገድ ይረዳል።
2. የጥገኝነት ስሜት አቅማችንን ሙሉ በሙሉ እንዳንጠቀምበት ያደርገናል።
3. ያቅምን ያህል ሲላውን ሰው መርዳት ራሳችንን እንዳንቸል እንቅፋት ይሆንብናል።
4. በራሳችን መተማመን የምንችለው ስለ ራሳችን ትክክለኛ ግንዛቤ ሲኖረን ነው።
5. የራሳችንን አስተሳሰብ ከሌሎች ጋር ማስማማት እንድንችል የሌሎችን ሀሳብ ሁሉ ተቀብሰን መፈጸም አስብን ።

II በ “ለ” ሥር የተዘረዘሩትን በ“ሀ” ሥር ከተዘረዘሩት ጋር አዛምዱ።

ሀ	ሰ
1. ራስን መቻል፣	ሀ. የአገርን ኢኮኖሚና የሕዝብን ሥላም ይጉዳል።
2. ራሱን ያልቻለ ተማሪ፣	ሰ. በራሱ የሚተማመን።
3. ስለራሱ ትክክለኛ ግንዛቤ ያለው፣	ሐ. ጥገኛ።
4. ጉዞ በመስጠት ጉዳይ ማስፈጸም፣	መ. ተከራክሮ ማሳመን ወይም የሌላውን ሰው ሀሳብ አምኖ መቀበል።
5. ኮንትራባንድ ንግድ፣	ሠ. ፈተና ኮርጅ የሚሠራ።

III ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛውን መልስ ምረጡ።

1. በራስ መተማመን፣
 - ሀ. ማንም ሰው ጥረት ካደረገ በረጫ እንደኛ መውጣት ይችላል ማለት ነው።
 - ሰ. ችሎታን እና አቅምን አመዛዝኖ በመረዳት በራስ ጥረት ራስን የመቻል መሠረት ነው።
 - ሐ. ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎትን ለማሟላት የሌሎች ጥገኛ አስመሆን ነው።
 - መ. ሰ እና ሐ መልስ ናቸው።
2. ራስን ለመቻል፣
 - ሀ. ታዋቂ ሰው መሆን ያስፈልጋል።
 - ሰ. ተገዶ መሥራት ያስፈልጋል።
 - ሐ. በዕውቀት ራስን ማበልጸግና ማጠናከር ያስፈልጋል።
 - መ. ሰ እና ሐ መልስ ናቸው።
3. በራሳቸው የሚተማመኑ ሰዎች፣
 - ሀ. የሌሎችን ሰዎች ሀሳብ አይቀበሉም።
 - ሰ. አዳዲስ ነገሮችን ለመፍጠር ይደፍራሉ።
 - ሐ. የሰዎችን ሀሳብ በፅሞና በዳመጥ የራሳቸውን እምነትም ለሌሎች ያስረዳሉ።
 - መ. ከሀ በስተቀር ሁሉም ትክክለኛ መልሶች ናቸው።
4. ጥገኝነት፣
 - ሀ. ያለድካም መኖር ስለሚያስችል ጠቃሚ ነው።
 - ሰ. ሞራልን እያላሸቀ የበታችነት ስሜትን ይፈጥራል።
 - ሐ. የዕድገት መሠረት ነው።
 - መ. ሁሉም መልሶች ናቸው።
5. ስህተትን አምኖ መቀበል ጠቃሚ የሚሆነው፣
 - ሀ. ከሀይለኛ ሰዎች ቁጣና ቅጣት ለመዳን ሲባል ከተደረገ ነው።
 - ሰ. ኢኮኖሚያዊ ጥቅም ለማግኘት ሲባል የተደረገ ነው።
 - ሐ. የነገሮችን ትክክለኛ ገፅታ ለማግኘት ሲባል የተደረገ ሲሆን ነው።
 - መ. ስሌሎች ዘንድ ሙገሳና ጥቅም ለማግኘት ሲባል የተደረገ ሲሆን ነው።

IV የሚከተሉትን ክፍት ቦታዎች ትክክለኛ ቃል ወይም ሀረግ ሙሉ።

1. ደንበርን እየጣሱ ሸቀጦችን ወደ ሀገር ውስጥ ማስገባት _____ ይባላል።
2. እንደ ቦይ ውሃ ሁልጊዜ በሌላ ሰው ሀሳብ መመራት የ _____ ባህሪ መገለጫ ነው።
3. ሥልጣን ባላቸው ሰዎች አማካኝነት የማይገባ ጥቅም ለማግኘት ሲባል የሚሰጥ መደሰድ _____ ይባላል።

V የሚከተሉትን ጥያቄዎች ባጭሩ መልሱ።

1. ጥገኝነት የሚያደርሰውን ጉዳት ግለጹ።
2. ራስን ከመቻል የሚገኙ ጥቅሞች ዘርዘሩ።
3. የራሳችንን ጽኑ እምነት እና አስተሳሰብ ከሌሎች ሰዎች ጋር ማጣጣም ስምን ያስፈልጋል?